

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ (ΕΕΝΟΕ)

ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ UNION OF EUROPEAN FEDERALISTS (UEF)

Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων

Institute of International Economic Relations

Αποτελεσματική Χρήση των Χρηματοδοτικών Πόρων για ένα Βιώσιμο Αναπτυξιακό Μετασχηματισμό: η μεγάλη πρόκληση για την Ελλάδα του αύριο

Ομότιμη Καθ. Λούκα Τ. Κατσέλη

Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών

Αθήνα, 19.9.2023

Παρουσίαση στην εκδήλωση της Ελληνικής Ένωσης για την Ομοσπονδία της Ευρώπης (ΕΕΝΟΕ)
και του Ινστιτούτου Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων (ΙΔΟΣ) με τίτλο
«Ενισχύοντας την ανθεκτικότητα της ΕΕ σε μελλοντικές προκλήσεις: Η πορεία χρηματοδοτήσεων του Ταμείου Ανάκαμψης - ευρωπαϊκές πολιτικές συνοχής - περιφερειακή ανάπτυξη»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Βιώσιμος αναπτυξιακός μετασχηματισμός: συνιστώσες και καταλύτες
2. Χρηματοδοτικοί πόροι και βιώσιμος αναπτυξιακός μετασχηματισμός
3. Κοινοτικές χρηματοδοτήσεις και η κατανομή τους
4. Χρήση πόρων Εθνικού Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας: ανάγκη ανακατανομής πόρων
5. Η πρόκληση της αποτελεσματικής υλοποίησης

1. Βιώσιμος αναπτυξιακός μετασχηματισμός: συνιστώσες και καταλύτες

Βιώσιμη (ή Αειφόρος) Ανάπτυξη

Διατηρήσιμη οικονομική ανάπτυξη που προωθεί την κοινωνική ευημερία και την κοινωνική συνοχή και βασίζεται στην αποτελεσματική και περιβαλλοντική υπεύθυνη χρήση όλων των ανεπαρκών πόρων της κοινωνίας (φυσικών, ανθρώπινων και χρηματοδοτικών).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Δυναμική διαδικασία διαρθρωτικών αλλαγών με μεταφορά πόρων και εργασίας από λιγότερο σε περισσότερο παραγωγικούς τομείς.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

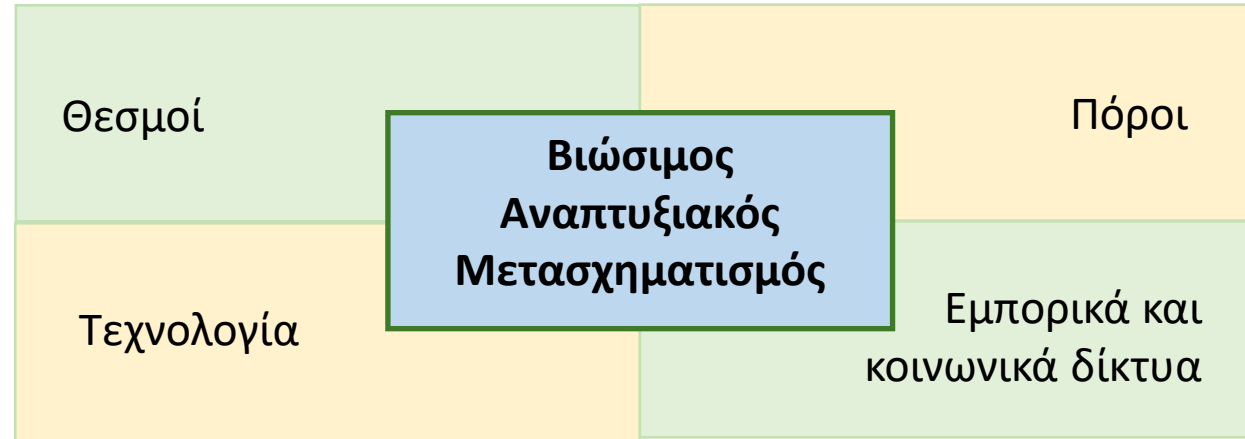
Προάσπιση ανθρώπινης ασφάλειας, αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης και καταπολέμηση φτώχειας και ανισοτήτων.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Μείωση περιβαλλοντικής επιβάρυνσης, ενίσχυση ενεργειακής ασφάλειας και αποδοτικότητας, αντιμετώπιση κλιματικής αλλαγής και φυσικών καταστροφών, προστασία της βιοποικιλότητας.

2030: 17 στόχοι

1. Βιώσιμος αναπτυξιακός μετασχηματισμός: συνιστώσες και καταλύτες

Θεσμοί: Κατάλληλοι και σταθεροί, τυπικοί ή άτυποι, ρυθμιστικοί κανόνες, αποτελεσματικές δομές διοίκησης και θεσμικών οργάνων και διαδικασίες ρύθμισης και λειτουργίας των αγορών, του πολιτικού συστήματος και των κοινωνικών σχέσεων που εγγυώνται διαφάνεια και λογοδοσία στον σχεδιασμό και την υλοποίηση πολιτικών και δράσεων.

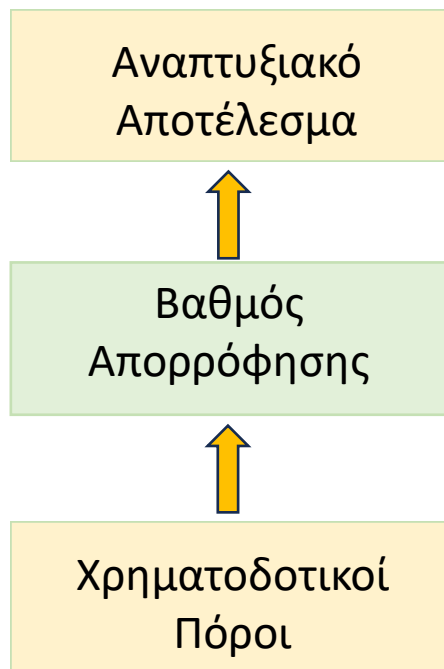
Πόροι: Προστασία, διασφάλιση και αποτελεσματική χρήση αναγκαίων φυσικών πόρων, χρηματοδοτικών πόρων και ανθρώπινου κεφαλαίου.

Τεχνολογία: Διεύρυνση αποθέματος γνώσεων και τεχνολογικών εφαρμογών και χρήση κατάλληλων καινοτομικών εργαλείων.

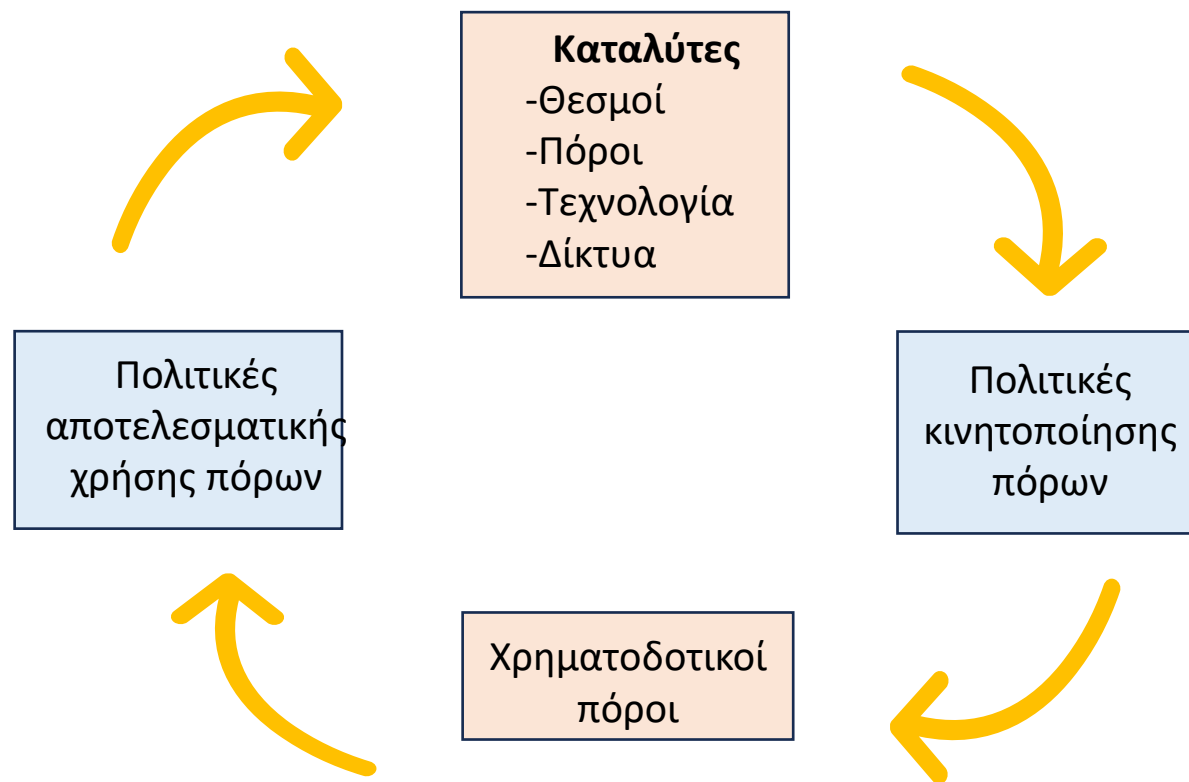
Δίκτυα: Δημιουργία και ενίσχυση διασυνδέσεων, αλυσίδων αξίας, παραγωγικών και κοινωνικών δικτύων.

2. Χρηματοδοτικοί πόροι και βιώσιμος αναπτυξιακός μετασχηματισμός

Παραδοσιακή Θεώρηση

Σύγχρονη Θεώρηση

Παραδείγματα Πολιτικών για:

Κινητοποίηση Πόρων:

- ✓ Σταθερό φορολογικό σύστημα και αποτελεσματικές φορολογικές αρχές → διεύρυνση επενδυτικών κεφαλαίων
- ✓ Δημιουργία δικτύου παραγωγών, προμηθευτών, επιχειρήσεων, καταναλωτών στον αγροδιατροφικό τομέα → τραπεζική χρηματοδότηση αλυσίδας αξίας (reverse factoring)

Αποτελεσματική Χρήση Πόρων:

- ✓ Έγκαιρες αποφάσεις δικαστηρίων → υλοποίηση επενδύσεων
- ✓ Αποτελεσματική διοικητική λειτουργία → υλοποίηση επενδύσεων

3. Κοινοτικές χρηματοδοτήσεις και η κατανομή τους

Δημοσιονομικό πλαίσιο (MEF) 2021 – 2027 **1.074,3 δις. €**

Next Generation EU (NGEU) **750,0 δις. €**

✓ Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας (Recovery + Resilience Fund)

✓ Κοινοτική Συνδρομή σε προγράμματα Νέας Γενιάς (New Generation EU Contribution to other Programs)

Σύνολο **1, 82 τρις. €**

 Πηγή Χρηματοδότησης: Δανεισμός και μακροπρόθεσμη εξυπηρέτηση δανείων (2028 – 2056)

Προϋποθέσεις θετικής έκβασης:

- Βιώσιμος αναπτυξιακός μετασχηματισμός ΕΕ και θετικές οικονομικές συνθήκες, δεδομένου του ανταγωνισμού με ΗΠΑ & BRICS.
- Χρηματοπιστωτική σταθερότητα, διαχειρίσιμο κόστος δανεισμού.
- Αποτελεσματική διαχείριση πανδημιών / φυσικών καταστροφών, προσφυγικών κρίσεων, τεχνολογικών κλυδωνισμών.
- Αποφυγή παράτασης γεωπολιτικών και κοινωνικών αναταραχών.

3. Κοινοτικές χρηματοδοτήσεις και η κατανομή τους

Τελική κατανομή των πόρων 2021-2027

(σε δις ΕΥΡΩ, σε σταθερές τιμές 2018)

	MFF	New Generation EU	Σύνολο	Ποσοστιαία κατανομή
1.Ενιαία Αγορά, Καινοτομία & Ψηφιοποίηση	132,8	10,6	143,4	(7,9%)
2.Συνοχή,ανθεκτικότητα και αξίες	377,8	721,9	1.099,7	(60,3%)
3.Φυσικοί πόροι και περιβάλλον	356,4	17,5	373,9	(20,6%)
4.Μετανάστευση και διαχείριση συνόρων	22,7		22,7	(1,2%)
5.Ασφάλεια και άμυνα	13,2		13,2	(0,1%)
6. Γειτονιά και ο Κόσμος	98,4		98,4	(5,4%)
7.Ευρωπαϊκή Δημόσια Διοίκηση	73,1		73,1	(4,0%)
ΣΥΝΟΛΟ	1.074,3	750	1.824,3	

Προτεραιότητες:

- Επαναξιολόγηση κατανομής πόρων ενόψει αναγκών προαγωγής ανθρώπινης ασφάλειας και επίτευξης βιώσιμου αναπτυξιακού μετασχηματισμού.
- Διαρκής αξιολόγηση και αναβάθμιση καταλυτών.
- Διασύνδεση πολιτικών και μεταρρυθμίσεων με κινητοποίηση και αποτελεσματική χρήση χρηματοδοτικών πόρων.

3. Κοινωνικές χρηματοδοτήσεις και η κατανομή τους

Συμπεράσματα:

Ελλάδα: Μεγάλο πρόγραμμα (30,5 – 31,2 δισ. 16,68% του ΑΕΠ).

- Υψηλή συμμετοχή δανείων (42% στο σύνολο του προγράμματος) σε σχέση με Ισπανία, Γαλλία, Ισπανία, Πορτογαλία.
- Εισέπραξε ήδη το 32,3% των μη επιστρεπτέων επιχορηγήσεων (ΜΟ 27: 31,4%) και 42% των δανείων (ΜΟ 27: 12,2%).
 - ✓ ικανοποιητικός ρυθμός απορρόφησης / είσπραξης.
 - ✓ πιέσεις για μελλοντική αποπληρωμή δανείων.
- Υψηλό ποσοστό πληρωμών εγκεκριμένων δανείων.

3. Κοινοτικές χρηματοδοτήσεις και η κατανομή τους

ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ & ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (σε δις. ΕΥΡΩ)

	Εγκρίσεις (1)		Πληρωμές (2)		Ποσοστό	
	Επιχορηγήσεις	Δάνεια	Επιχορηγήσεις	Δάνεια	(2) (1)	(2) (1)
Ισπανία	69,5	0	37,0	0	53,28%	0
Ιταλία	68,9	122,7	28,9	37,9	42%	31%
Γαλλία	39,4	0	12,5	0	31%	0
Ελλάδα	17,8	12,7	5,8	5,3	32,3%	42%
Γερμανία	25,6	0	2,3	0	8,7%	0
Πορτογαλία	13,9	2,7	4,1	1,1	29,28%	39,6%
Ρουμανία	14,2	14,9	3,6	2,8	25,4%	19%
Σύνολο 7 (3)	249,3	153,0	94,2	47,1	37,8%	30,9%
Σύνολο 27 (4)	338,0	385,8	106,3	47,1	31,4%	12,2%
(3) (4)	73,7%	39,6%	88,6%	100,0%		

4. Χρήση πόρων Εθνικού Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας: ανάγκη ανακατανομής πόρων

Συμπεράσματα:

- Εθνικό Πρόγραμμα ΤΑΑ: Συνολικοί Πόροι: 31,2 δισ.
 - ✓ 4 Πυλώνες & 18 Άξονες: 18,4 δισ.
 - ✓ Δάνεια : 12,8 δισ.
- Κατανομή Συνολικών Επενδυτικών Πόρων
 - ✓ Πράσινη Μετάβαση: 33,6%
 - ✓ Ψηφιακή Μετάβαση: 11,8%
 - ✓ Απασχόληση, δεξιότητες, κοινωνική συνοχή: 28,1%
 - ✓ Ιδιωτικές επενδύσεις & μετασχηματισμός της οικονομίας: 26,5%
- Κατανομή αναντίστοιχη με σημερινές ανάγκες για προαγωγή ανθρώπινης ασφάλειας και βιώσιμου αναπτυξιακού μετασχηματισμού.
 - ✓ Άξονες δράσης γενικόλογoi και ασύνδετοι μεταξύ τους.
 - ✓ Απουσία συνεκτικών επενδύσεων για αναβάθμιση καταλυτών βιώσιμης ανάπτυξης (θεσμοί, πόροι τεχνολογία, δίκτυα) πχ περιφερειακή αυτοδιοίκηση, δίκτυα ύδρευσης και παραγωγής, ενεργειακές κοινότητες, δίκτυα ΜΜΕ κλπ.

4. Χρήση πόρων Εθνικού Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας: ανάγκη ανακατανομής πόρων

	Προϋπολογισμός Ταμείου Ανάκαμψης σε εκατ. € (%)	Επενδυτικοί Πόροι που κινητοποιούνται σε εκατ. € (%)
1/. Πράσινη μετάβαση	6.194 (33,6)	11.604 (41,5)
1.1 Μετάβαση σε νέο ενεργειακό μοντέλο φιλικό στο περιβάλλον	1.200 (19,4)	2.348 (20,2)
1.2 Ενεργειακή αναβάθμιση του κτιριακού αποθέματος της χώρας και χωροταξική μεταρρύθμιση	2.711 (43,8)	5.225 (45,0)
1.3 Μετάβαση σε ένα πράσινο και βιώσιμο σύστημα μεταφορών	520 (8,4)	1.305 (11,2)
1.4 Αειφόρος χρήση των πόρων, ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και διατήρηση της βιοποικιλότητας	1.763 (28,5)	2.726 (23,5)
2/. Ψηφιακή μετάβαση	2.177 (11,8)	2.337 (8,4)
2.1 Συνδεσιμότητα για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, το κράτος	522 (24,0)	582 (24,9)
2.2 Ψηφιακός μετασχηματισμός του κράτους	1.280 (58,8)	1.280 (54,8)
2.3 Ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων	375 (17,2)	475 (20,3)
3/. Απασχόληση, δεξιότητες, κοινωνική συνοχή	5.185 (28,1)	5.268 (18,8)
3.1 Αύξηση των θέσεων εργασίας και προώθηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας	776 (15,0)	776 (14,7)
3.2 Ενίσχυση των ψηφιακών δυνατοτήτων της εκπαίδευσης και εκσυγχρονισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης	2.311 (44,6)	2.395 (45,5)
3.3 Ενίσχυση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας του συστήματος υγείας	1.486 (28,7)	1.486 (28,2)
3.4 Αύξηση της πρόσβασης σε αποτελεσματικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικές πολιτικές	611 (11,8)	611 (11,6)

4. Χρήση πόρων Εθνικού Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας: ανάγκη ανακατανομής πόρων

	Προϋπολογισμός Ταμείου Ανάκαμψης σε εκατ. € (%)	Επενδυτικοί Πόροι που κινητοποιούνται σε εκατ. € (%)
4/. Ιδιωτικές επενδύσεις και μετασχηματισμός της οικονομίας	4.880 (26,5)	8.779 (31,4)
4.1 Φορολογικά εργαλεία πιο φιλικά για την ανάπτυξη και βελτίωση της φορολογικής διοίκησης	187 (3,8)	215 (2,4)
4.2 Εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης	189 (3,9)	189 (2,2)
4.3 Βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος δικαιοσύνης	251 (5,1)	464 (5,3)
4.4 Ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα και των κεφαλαιαγορών	21 (0,4)	21 (0,2)
4.5 Προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας	444 (9,1)	612 (7,0)
4.6 Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της ανθεκτικότητας κύριων κλάδων οικονομίας της χώρας	3.743 (76,7)	7.233 (82,4)
4.7 Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και προώθηση ιδιωτικών επενδύσεων και εξαγωγών	5 (0,1)	5 (0,1)
Τεχνική υποστήριξη	40 (0,8)	40 (0,5)
Γενικό Άθροισμα (4 πυλώνες) [1]	18.435 (59,1)	27.988 (46,8)
Δάνεια [2]	12.778 (40,9)	31.819 (53,2)
Συνολικοί Επενδυτικοί Πόροι [1] + [2]	31.163	59.807

5. Η πρόκληση της αποτελεσματικής υλοποίησης

Συμπεράσματα:

- Υλοποίηση του προγράμματος NGEU προβληματική (11% EU27) και 13% για Ελλάδα.
- Ιταλία, Ρουμανία, Πορτογαλία πιέζουν για παράταση πέρα του 2026.
- Διαπραγματεύσεις για παράταση 2024 – 2025:
 - Παράθυρο για ανακατανομή πόρων μεταξύ προγραμμάτων και εντός του προγράμματος.
 - Απαραίτητες αλλαγές για ένα νέο πλαίσιο αναπτυξιακής διοίκησης που να εγγυάται αποτελεσματική υλοποίηση.

5. Η πρόκληση της αποτελεσματικής υλοποίησης

ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ & ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ / Επιδόσεις στην επίτευξη στόχων

	Αριθμός Επενδύσεων	Αριθμός Μεταρρυθμίσεων	Ποσοστό ολοκλήρωσης	Ποσοστό μη ολοκλήρωσης
Ισπανία	247	169	29%	71%
Ιταλία	377	150	18%	82%
Γαλλία	134	41	22%	78%
Ελλάδα	207	124	13%	87%
Γερμανία	82	47		100%
Πορτογαλία	284	57	17%	83%
Ρουμανία	292	215	4%	96%
Σύνολο 27 χωρών	3.900	2.300	11%	89%

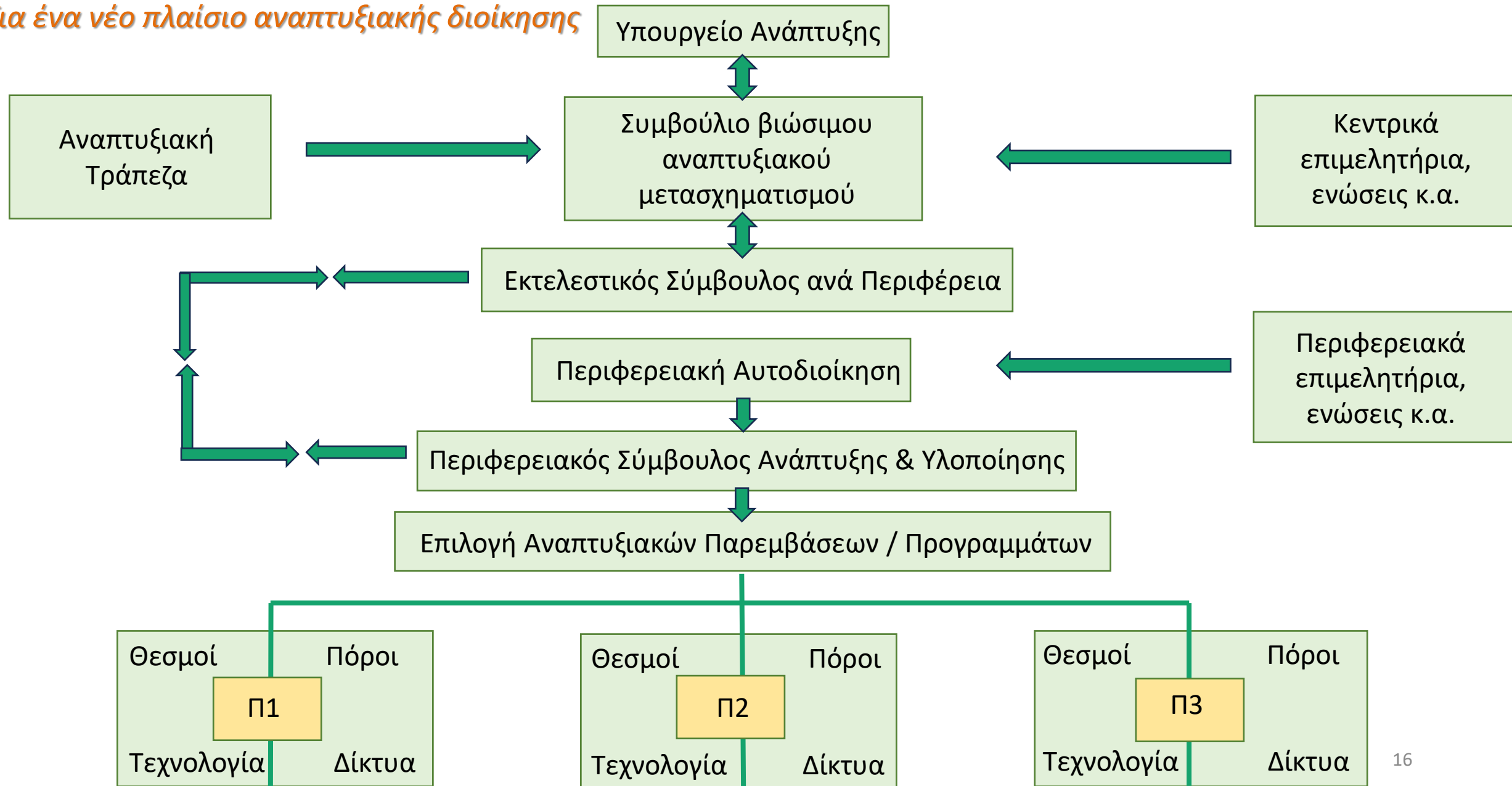
5. Η πρόκληση της αποτελεσματικής υλοποίησης

Στρατηγική

- **Στοίχημα:** σχεδιασμός και υλοποίηση επιλεγμένων επενδυτικών συμπλεγμάτων / έργων σε κάθε ελληνική περιφέρεια για προαγωγή ανθρώπινης ασφάλειας και βιώσιμου αναπτυξιακού μετασχηματισμού.
 - **Κριτήρια επιλογής / επενδυτικών συμπλεγμάτων / έργων:**
 - ✓ συγκριτικά πλεονεκτήματα κάθε περιοχής
 - ✓ βαθμός δέσμευσης και αξιοπιστίας επιχειρηματικών μονάδων
 - ✓ ετοιμότητα και διαχειριστική ικανότητα τοπικών και περιφερειακών αρχών
 - ✓ δυνατότητα σύμπραξης με Πανεπιστήμια και επιστημονικούς φορείς
 - **Προϋποθέσεις:**
 - ✓ επένδυση σε καταλύτες (υποδομές, ανθρώπινο δυναμικό, τεχνολογία, δίκτυα) και διασφάλιση χρηματοδοτικών πόρων
 - ✓ δημιουργία βιώσιμων δικτύων
 - ✓ άρση ρυθμιστικών εμπλοκών και παροχή αποτελεσματικών κινήτρων
 - ✓ σύμπραξη με Αναπτυξιακή Τράπεζα και χρηματοπιστωτικούς φορείς για συνδυαστική χρήση κατάλληλων χρηματοπιστωτικών εργαλείων (συμβολαιακή γεωργία, χρηματοδότηση αλυσίδας αξίας, crowdfunding, πράσινα ομόλογα, green banking)
 - ✓ ολιστική διαχείριση πόρων Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ΕΣΠΑ και Ευρωπαϊκών προγραμμάτων
 - ✓ νέο πλαίσιο αναπτυξιακής διοίκησης σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο
- ➔ **Απαιτούμενη συνεργασία** μεταξύ ιδιωτικού τομέα, αυτοδιοικητικών φορέων και αρμόδιων Υπουργείων (αναπτυξιακοί εταίροι) και συντονισμός ενεργειών μεταξύ αναπτυξιακών εταίρων με αποφυγή επικαλύψεων και ξεκάθαρη ανάθεση τομέων ευθύνης.

5. Η πρόκληση της αποτελεσματικής υλοποίησης

Για ένα νέο πλαίσιο αναπτυξιακής διοίκησης

Σας ευχαριστώ!